

Spółeczny Pakt na rzecz Rolnictwa i Produkcji Żywności

Podsumowanie spotkania Grupy Roboczej
ds. Dekarbonizacji Przetwórstwa Żywności

Spotkanie 28 sierpnia 2025 r.

Executive Summary

Sektor rolno-spożywczy odgrywa strategiczną rolę w unijnej transformacji klimatycznej, będąc jednocześnie znaczącym źródłem emisji gazów cieplarnianych i fundamentem bezpieczeństwa żywnościowego. W kontekście realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu i osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku, polski przemysł przetwórstwa żywności stoi przed poważnymi wyzwaniami strukturalnymi i regulacyjnymi.

Zidentyfikowano cztery kluczowe bariery dla dekarbonizacji i konkurencyjności sektora:

1. **Rozdrobnienie sektora i luka kompetencyjna** stanowią główną przeszkodę w transformacji klimatycznej. Podczas gdy duże zagraniczne koncerny od lat wdrażają strategie dekarbonizacyjne, polskie małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) dopiero rozpoczynają te inicjatywy, borykając się z brakiem know-how, adekwatnego wsparcia i zasobów finansowych.
2. **Bariery infrastrukturalne** uniemożliwiają praktyczną realizację planów dekarbonizacyjnych. Polskie sieci energetyczne nie są przystosowane do przyłączania OZE i magazynów energii, a długotrwałe procesy administracyjne i niektóre przepisy blokują inwestycje.
3. **Polski miks energetyczny** oparty na węglu w połączeniu z rosnącymi cenami uprawnień ETS prowadzi do wzrostu kosztów energii i cen żywności, obniżając konkurencyjność wobec tanich produktów importowanych spoza UE, nieobjętych CBAM.
4. **Niespójność regulacyjna** pogłębia niepewność inwestycyjną. Pakiet uproszczeń Omnibus z lutego 2025 roku wywołał wątpliwości co do istotności dekarbonizacji. Sektor potrzebuje potwierdzenia priorytetu **dekarbonizacji, w tym dekarbonizacji ciepła przemysłowego** i szybkiego pełnego wdrożenia rozwiązań z dyrektywy RED III.

Przedstawiciele sektora identyfikują cztery kluczowe obszary wymagające interwencji:

1. **Ograniczenie barier legislacyjnych i administracyjnych** – reforma przepisów dotyczących budowy instalacji OZE przy zakładach produkcyjnych.
2. **Zapewnienie stabilnego finansowania** – wprowadzenie długoterminowych mechanizmów wsparcia finansowego, szczególnie dla MŚP.
3. **Modernizacja infrastruktury energetycznej** – dostosowanie sieci przesyłowych do potrzeb OZE i magazynów energii.
4. **Ujednolicenie metodyki kalkulacji emisji** – wypracowanie spójnych standardów pomiaru i raportowania śladu węglowego.

Dekarbonizacja polskiego przemysłu spożywczego nie będzie możliwa bez systemowych zmian na poziomie krajowym i skoordynowanego dialogu między sektorem publicznym a prywatnym. Konieczne jest **pilne wsparcie administracyjne** obejmujące systemowe zmiany legislacyjne, dedykowane wsparcie finansowe oraz działania ograniczające ryzyko spadku konkurencyjności polskiej produkcji w kontekście niewspółmiernie wysokich kosztów energii względem importu spoza UE.

Kapitał musi być kierowany na długoterminowe, systemowe rozwiązania, które realnie wpłyną na redukcję emisji przy jednoczesnym zapewnieniu stabilności produkcji i bezpieczeństwa żywnościowego kraju. **Sukces transformacji zależy od natychmiastowego wdrożenia kompleksowych reform wspierających praktyczną realizację celów dekarbonizacyjnych przez polskie przedsiębiorstwa sektora spożywczego.**

1. Wstęp

W raporcie przedstawiono kluczowe z perspektywy przemysłu przetwórstwa żywności wyzwania, potrzeby, wnioski i rekomendacje związane z dekarbonizacją sektora, które były przedmiotem dyskusji podczas spotkania Grupy Roboczej ds. Dekarbonizacji Przetwórstwa Żywności (dalej: **Grupa**) w dniu 28 sierpnia 2025 roku. Zidentyfikowane wyzwania zostały zgłoszone bezpośrednio przez przedstawicieli sektora oraz interesariuszy, co podkreśla praktyczny charakter omawianych problemów i ich znaczenie dla branży. Zdaniem Grupy, dekarbonizacja ma strategiczne znaczenie w kontekście realizacji krajowych i unijnych celów klimatycznych, a także stanowi element budowania długofalowej konkurencyjności gospodarki żywnościowej. **Wyzwania, potrzeby i rekomendacje w zakresie dekarbonizacji sektora stanowiły temat dyskusji podczas spotkania Grupy i zostały opisane w kolejnych rozdziałach.**

Sektor rolno-spożywczy należy do kluczowych gałęzi gospodarki Unii Europejskiej – odpowiada nie tylko za bezpieczeństwo żywnościowe, lecz także za znaczną część emisji gazów cieplarnianych, szczególnie w obszarze rolnictwa i transportu. Samo rolnictwo odpowiada za ponad 10% unijnych emisji¹. Z tego względu sektor ten stanowi kluczowy element unijnych celów klimatycznych i transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej. Europejski Zielony Ład (ang. Green Deal) wyznacza ambitne ramy dla redukcji emisji i osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku². W jego ramach sektor rolno-spożywczy został wskazany jako obszar wymagający szczególnych działań. Pomimo faktu, że emisje z sektora rolniczego w UE na przestrzeni ostatnich 20 lat spadły o 5%, nadal istnieje konieczność inwestycji w technologie niskoemisyjne oraz modernizację infrastruktury³.

Unijne regulacje, takie jak Europejski System Handlu Emisjami (EU ETS) czy rozporządzenie w sprawie raportowania zrównoważonego rozwoju (CSRD), tworzą presję na stopniową redukcję emisji i zwiększoną transparentność w zakresie śladu węglowego. Jednocześnie wysokie koszty energii i rosnące ceny uprawnień do emisji CO₂ bezpośrednio wpływają na konkurencyjność europejskich producentów wobec importowanej żywności spoza UE, szczególnie gdy mechanizm dostosowania cen na granicach (CBAM), nie obejmuje produktów rolnych, co dodatkowo zwiększa presję na unijny sektor⁴.

Sektor rolno-spożywczy stanowi podstawę bezpieczeństwa UE, który musi pozostać stabilny mimo rosnącej presji ze strony międzynarodowej konkurencji i wewnętrznych regulacji. Pomimo strategicznego znaczenia tego sektora, w Polsce pozostaje wiele barier utrudniających i tak skomplikowany proces dekarbonizacji przedsiębiorstw.

¹ [Climate change - European Commission](#)

² [2050 long-term strategy - European Commission](#)

³ [Greenhouse gas emissions from agriculture in Europe | European Environment Agency's home page](#)

⁴ [Carbon Border Adjustment Mechanism - European Commission](#)

2. Kluczowe obszary wyzwań w obszarze dekarbonizacji przetwórstwa żywności

Sektorowe uwarunkowania dekarbonizacji polskiego przetwórstwa żywności

Na polskim rynku utrudnieniem jest rozdrobnienie sektora przetwórstwa żywności, w którym dominują małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). Podczas gdy duże zagraniczne koncerny od lat wdrażają działania zmierzające do osiągnięcia wyznaczonych celów klimatycznych, polskie firmy dopiero rozpoczynają inicjatywy dekarbonizacyjne. W praktyce oznacza to istotną dysproporcję w dostępie do narzędzi, know-how oraz zasobów finansowych. **Duże spółki często wymagają od kontrahentów kalkulacji śladu węglowego, co dla wielu MŚP stanowi poważne obciążenie ze względu na brak kompetencji, wyspecjalizowanych narzędzi i ograniczoną świadomość metodologiczną.** Istnieje obawa, że błędne wyliczenie emisji mogłoby osłabić pozycję konkurencyjną danej firmy, z drugiej strony brak takich wyliczeń rodzi ryzyko przerwania współpracy z kluczowymi partnerami biznesowymi, dla których wymóg raportowania emisji jest warunkiem koniecznym do kontynuacji relacji handlowych.

Mniejsze spółki jako główną barierę identyfikują wysokie koszty związane z inwestycjami w technologie niskoemisyjne, infrastrukturę poprawiającą efektywność energetyczną czy szkolenia budujące kompetencje w zakresie kalkulacji śladu węglowego. W przypadku branż o niskiej rentowności, takich jak mleczarstwo, przemysł mięsny i cukrowniczy, nawet niewielkie inwestycje mogą stanowić istotne obciążenie finansowe. Proces dekarbonizacji w dużym stopniu zależy od producentów żywności, których zdaniem adekwatne wsparcie merytoryczne i finansowe ze strony instytucji publicznych czy systemu regulacyjnego nie jest dostępne. W efekcie, **pomimo rosnącej presji ze strony rynku i regulacji unijnych, wdrażanie działań dekarbonizacyjnych postępuje powoli.** Dekarbonizacja jest szczególnie trudna w przypadku małych przetwórci, w tym przetwórstwa przyzagrodowego, ze względu na ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii, brak efektu skali zwiększającego opłacalność inwestycji oraz trudności w pozyskaniu zewnętrznego finansowania

Istotnym czynnikiem wpływającym na niski poziom dojrzałości polskich organizacji w obszarze dekarbonizacji jest brak odpowiedniej świadomości wśród właścicieli i kadry zarządzającej co do realności oraz skali wyzwań związanych z transformacją energetyczną. Specjalistyczna wiedza dotycząca mechanizmów redukcji emisji, wymogów regulacyjnych czy dostępnych narzędzi wspierających proces dekarbonizacji w dużej mierze pozostaje na poziomie ekspertów branżowych i konsultantów, a w wielu przypadkach nie jest w sposób skuteczny przekazywana osobom podejmującym strategiczne decyzje w przedsiębiorstwach. Prowadzi to do sytuacji, w której firmy nie planują długofalowych działań, a podejmowane inicjatywy mają charakter fragmentaryczny.

Branża spożywcza charakteryzuje się wysokim zapotrzebowaniem na ciepło procesowe, niezbędne m.in.

w produkcji, pasteryzacji, suszeniu czy sterylizacji. W przeciwieństwie do energii elektrycznej, którą można pozyskiwać ze źródeł odnawialnych poprzez mechanizmy takie jak umowy PPA (Power Purchase Agreement), dekarbonizacja źródeł ciepła stanowi znacznie większe wyzwanie. Wymaga ona wdrażania alternatywnych technologii, takich jak biogaz, pompy ciepła, energia geotermalna, czy wodór, które często wiążą się z wysokimi kosztami inwestycyjnymi oraz ograniczoną dostępnością infrastruktury. Na rynku wciąż brakuje mechanizmów typu PPA dla paliw gazowych, co znacząco utrudnia dekarbonizację procesów cieplnych w zakładach przemysłowych, zwłaszcza tam, gdzie gaz ziemny pozostaje głównym źródłem energii. **Dodatkowo, transport stanowi drugie co do wielkości źródło emisji w zakresie 3. sektora przetwórstwa żywności. Trudność dekarbonizacji transportu wynika m.in. z ograniczonej dostępności alternatywnych, niskoemisyjnych rozwiązań transportowych na rynku.** Obecna struktura sektora transportowego w Polsce w dużej mierze opiera się na transporcie kołowym, który charakteryzuje się wysoką emisyjnością i brakiem realnych możliwości szybkiej transformacji w kierunku niskoemisyjnym. **W Polsce, w porównaniu z krajami Europy Zachodniej, dostępność biopaliw i innych alternatywnych źródeł napędu jest ograniczona.** W konsekwencji polskie przedsiębiorstwa mają nieadekwatne możliwości redukcji emisji w transporcie – proces dekarbonizacji wymaga zarówno rozwoju infrastruktury, jak i szerszego wsparcia regulacyjnego oraz finansowego.

Warto dodać, że firmy z branży spożywczej, szczególnie te operujące lokalnie, dysponują odpadami organicznymi, które mogą stanowić cenny surowiec energetyczny – współpraca w ramach lokalnych klastrów energetycznych z partnerami z otoczenia (np. rolnikami, samorządami, przedsiębiorstwami komunalnymi) stwarza szansę na wspólne rozwiązania w zakresie produkcji biogazu czy biometanu

Otoczenie polityczne i regulacyjne

Z perspektywy Grupy Roboczej komunikaty z instytucji Unii Europejskiej są niespójne. Ogłoszony w lutym 2025 r. pakiet uproszczeń Omnibus, którego celem jest deregulacja w obszarze raportowania zrównoważonego rozwoju oraz zmniejszenie obciążeń administracyjnych dla unijnych przedsiębiorstw, wywołał duże wątpliwości wśród firm. Przedsiębiorstwa nie mają pewności czy kontynuacja działań dekarbonizacyjnych nadal jest priorytetem w świetle deregulacji. **Sytuacja ta prowadzi do spowolnienia inwestycji i odkładania decyzji strategicznych, które mogłyby przyczynić się do ograniczenia emisji.** Członkowie Grupy identyfikują rozbieżności pomiędzy zapisami krajowych dokumentów strategicznych a zobowiązaniami międzynarodowymi. Przykładem jest Krajowy Plan w dziedzinie Energii i Klimatu (KPEiK), który nie przewiduje wystarczająco ambitnych redukcji emisji gazów cieplarnianych, aby umożliwić realizację celów wynikających z Porozumienia Paryskiego. Ponadto, co istotne, KPEiK nie dostrzega ambicji dekarbonizacji przemysłu spożywczego. Brak uwzględniania branży w dokumentach strategicznych może skutkować w przyszłości brakiem instrumentów wsparcia dla branży. Istnieje także ryzyko, że firmy, kierując się wyłącznie krajowymi wytycznymi, wdrożą działania dekarbonizacyjne niewystarczające do sprostania standardom ponadnarodowym. Brak spójności w zakresie celów redukcyjnych nie tylko obniża przejrzystość regulacyjną, ale również podważa zaufanie przedsiębiorstw do stabilności i przewidywalności polityki klimatycznej. W efekcie **organizacje mogą w przyszłości stanąć przed koniecznością gwałtownego przyspieszenia swoich działań, co będzie wymagało znacznie większych nakładów finansowych i organizacyjnych niż stopniowa, konsekwentna transformacja.**

Ważne jest również **pełne wdrożenie dyrektywy RED III (art. 23 dot. odnawialnego ciepła i chłodu)** – roczny wzrost udziału OZE w cieple i chłodzi, wraz z **sektorowymi celami dla przemysłu spożywczego** w zakresie udziału energii odnawialnej w procesach cieplnych oraz uruchomieniem **krajowego systemu śledzenia pochodzenia energii cieplnej** i integracji z Krajowym Systemem Gwarancji Pochodzenia.

W tym kontekście **coraz wyraźniej zarysowuje się potrzeba jasnych i konsekwentnych deklaracji ze strony decydentów politycznych**, zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym, dotyczących kierunku transformacji przemysłu w stronę bardziej zrównoważonych i niskoemisyjnych modeli funkcjonowania. Brak takiego sygnału podważa zaufanie przedsiębiorców, którzy obawiają się, że podejmowane przez nich działania nie zostaną odpowiednio docenione lub wpisane w długofalowe strategie klimatyczne. **Obowiązek raportowania w zakresie zrównoważonego rozwoju został w przypadku wielu spółek czasowo odroczony, nie oznacza to jednak, iż można zaprzestać podejmowania działań w tym obszarze.** Firmy, które już teraz rozwijają swoje kompetencje i wdrażają rozwiązania ograniczające emisyjność biznesu zyskują przewagę konkurencyjną. Z perspektywy sektora przetwórstwa żywności **istotne jest utrzymanie ciągłości transformacji, aby uniknąć ryzyka nagłego wzrostu wymagań regulacyjnych**, które mogłyby okazać się trudniejsze do spełnienia bez wcześniejszych działań.

Stworzenie odpowiednich mechanizmów wsparcia – zarówno finansowego, jak i doradczego – mogłoby znacząco przyspieszyć ten proces, umożliwiając przedsiębiorstwom kierowanie kapitału na długoterminowe, systemowe rozwiązania zmniejszające emisyjność. Takie działania byłyby krokiem w stronę realizacji celów klimatycznych oraz szansą na zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności w obliczu dynamicznie zmieniających się wymagań rynkowych i regulacyjnych.

Bariery infrastrukturalne i powiązane ograniczenia regulacyjne

W przypadku redukcji emisji z zakresu 1., obejmujących bezpośrednie emisje z zakładów należących do organizacji **oraz zakresu 2.**, dotyczących emisji z zakupionej energii, **wyzwaniem są bariery infrastrukturalne i regulacyjne.** Jednym z najczęściej wskazywanych kierunków ograniczania emisji jest inwestowanie w instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii (OZE) oraz w układy kogeneracyjne. Zdaniem przedstawicieli Grupy wdrożenie takich rozwiązań napotyka przeszkody techniczne. Sieci energetyczne w Polsce często nie są przystosowane do przyłączania nowoczesnych niskoemisyjnych źródeł energii. Ponadto **w niektórych przypadkach jedyną opcją jest sfinansowanie kosztownej modernizacji infrastruktury przez samą spółkę**, co znacząco podnosi już wysokie koszty dekarbonizacji. Problem jest pogłębiony przez brak możliwości efektywnego wykorzystania nadwyżek energetycznych oraz przesytu biometanu, które mogłyby stanowić realną szansę na obniżenie kosztów transformacji. **Emisje z zakresu 3.**, obejmujące cały łańcuch wartości przedsiębiorstwa, **pozostają największym wyzwaniem dla sektora spożywczego w obszarze kalkulacji śladu węglowego.** To właśnie one stanowią zazwyczaj dominującą część całkowitych emisji spółek, a ich skala sprawia, że skuteczna redukcja jest szczególnie trudna. Kluczową rolę odgrywają branże rolnictwa i transportu, od których w dużej mierze zależy tempo dekarbonizacji całego sektora spożywczego.

Przedsiębiorstwa borykają się także z barierami legislacyjnymi. Poa**Wśród głównych barier prawnych istotne są: 1) Ustawa o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. 2015 poz. 478 z późn. zm.)** - Akt w obecnym brzmieniu koncentruje się głównie na wytwarzaniu energii elektrycznej z OZE. Brakuje w nim systemu wsparcia

dla produkcji ciepła technologicznego z odnawialnych źródeł energii, szczególnie w sektorach przemysłowych. Instalacje wytwarzające zieloną parę nie kwalifikują się do systemów aukcyjnych ani do programów gwarantowanych cen (FIT/FIP). Ponadto definicja „biogazu” i „biomasy” nie obejmuje w pełni surowców odpadowych pochodzenia rolniczego i spożywczego, co ogranicza wykorzystanie lokalnych strumieni odpadów jako paliwa. **2) Niepełna implementacja dyrektywy RED III (Dyrektywa (UE) 2023/2413)** - RED III wprowadza obowiązek zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w sektorze ciepła i chłodu o co najmniej 1,1 punktu procentowego rocznie. Polska nie wdrożyła jeszcze pełnego mechanizmu wspierającego odnawialne ciepło przemysłowe. Brakuje także certyfikacji i rejestru „zielonej pary” oraz „zielonego ciepła” analogicznego do gwarancji pochodzenia energii elektrycznej.

Ponadto, **procesy administracyjne związane z uzyskaniem zgód na przyłączenie do sieci trwają bardzo długo**, a lokalne przepisy, w tym Miejskowe Plany Zagospodarowania Terenu, nie zawsze są spójne z ogólnokrajowymi strategiami klimatycznymi. W konsekwencji niektóre firmy, pomimo gotowości do inwestowania w nowoczesne instalacje, nie są w stanie obniżyć emisji w zakresie 1. i 2.

Polski miks energetyczny wciąż w dużym stopniu opiera się na węglu, co w warunkach rosnących cen uprawnień do emisji w ramach Europejskiego Systemu Handlu Emisjami (ETS) prowadzi do coraz wyższych kosztów energii. **Zjawisko to przekłada się bezpośrednio na rosnące ceny żywności, co czyni je mniej konkurencyjnymi wobec tanich produktów rolnych importowanych spoza UE** – importowane towary są wytwarzane w krajach, w których ceny energii są znacznie niższe, a system ETS nie obowiązuje. Unijny mechanizm CBAM, którego celem jest wyrównywanie kosztów emisji CO₂ w przypadku produktów spoza UE, nie obejmuje produktów rolnych, co pogłębia różnice cenowe i negatywnie wpływa na sytuację polskich producentów.

Część produktów spożywczych drożeje w związku z wysokimi cenami energii, co pokazuje, że działania w tym obszarze są niezbędne. Potwierdza to konieczność odejścia od paliw kopalnych w rolnictwie i przetwórstwie. Reprezentanci Grupy zauważają, iż OZE pozwala uniezależnić się od rosnących cen energii konwencjonalnej. **W połączeniu z systemowym podejściem do redukcji emisji w rolnictwie może to przełożyć się na stabilniejsze ceny żywności i zmniejszenie emisji z zakresu 3. w całym sektorze przetwórstwa spożywczego.** Kluczowe znaczenie ma w tym kontekście współpraca sektora publicznego i prywatnego w celu opracowania praktycznych i efektywnych rozwiązań, które pozwolą na przyspieszenie transformacji.

Kalkulacja śladu węglowego

Dekarbonizacja organizacji przetwórstwa żywności jest niezwykle złożonym procesem, który nabiera szczególnego znaczenia ze względu na kapitałochłonny charakter branży, wysoki poziom energochłonności oraz jej rolę w łańcuchu dostaw żywności. Wdrażaniu działań dekarbonizacyjnych towarzyszą wyzwania zarówno na poziomie przedsiębiorstw, jak i w szerszym kontekście krajowym oraz unijnym. **Jednym z kluczowych problemów wskazywanych przez większość organizacji jest brak ujednoliconej metodyki i podejścia do kalkulacji emisji gazów cieplarnianych.** Powoduje to trudności w porównywaniu danych pomiędzy spółkami, a także stwarza ryzyko podwójnego liczenia emisji, co znacząco obniża wiarygodność raportowanych wyników i ogranicza możliwość ich praktycznego wykorzystania.

W przypadku rolnictwa istotną barierą jest brak adekwatnej wiedzy na temat kalkulacji emisji i celu wykonywania takich analiz wśród rolników oraz dostawców surowców. Problemem jest również ograniczona dostępność rzetelnych danych – gromadzonych w sposób systematyczny i zgodny z wymogami raportowania. **Utrudnia to prowadzenie dokładnych obliczeń oraz tworzenie strategii redukcyjnych, co w efekcie spowalnia transformację.** Zdaniem Grupy **dekarbonizacja rolnictwa powinna być traktowana priorytetowo, ponieważ od niej w dużym stopniu zależy utrzymanie konkurencyjności polskich produktów spożywczych na rynkach międzynarodowych.**

3. Potrzeby sektora

Przedstawiciele sektora przetwórstwa spożywczego podkreślają, że skuteczna dekarbonizacja wymaga: dostosowania ram legislacyjnych, zapewnienia stabilnych i dostępnych źródeł finansowania, stworzenia systemu wsparcia dedykowanego MŚP oraz wypracowania spójnej i jednolitej metodyki kalkulacji emisji.

Ograniczenie barier legislacyjnych

W celu umożliwienia dalszych inwestycji w dekarbonizację przemysłu spożywczego w Polsce, **przedstawiciele sektora wskazują na konieczność wprowadzenia zmian legislacyjnych, szczególnie w obszarze regulacji dotyczących budowy instalacji na potrzeby zakładów produkcyjnych, takich jak biogazownie, instalacje odnawialnych źródeł ciepła, farmy fotowoltaiczne czy elektrownie wiatrowe.** Jednym z głównych problemów jest nieadekwatna infrastruktura energetyczna, która uniemożliwia przyłączenie nowych niskoemisyjnych źródeł do sieci. Obowiązujące przepisy prawne w wielu przypadkach nie sprzyjają rozwojowi OZE, co jest szczególnie widoczne w przypadku energetyki wiatrowej, ograniczanej przez restrykcyjne regulacje lokalizacyjne. **Z perspektywy Grupy polski system legislacyjny w sposób bardziej kompleksowy powinien identyfikować potrzeby sektora i wspierać działania związane z dekarbonizacją zakładów produkcyjnych, tak aby firmy mogły efektywnie inwestować w nowoczesne, niskoemisyjne rozwiązania technologiczne.**

Propozycje zmian legislacyjnych ważne dla Grupy:

Ustawa o OZE:

- Wprowadzenie odrębnego rozdziału dotyczącego odnawialnego ciepła technologicznego. Rozszerzenie definicji OZE o procesy odzysku ciepła z odpadów przemysłowych oraz ciepło pochodzące z pomp ciepła.
- Umożliwienie objęcia instalacji produkujących zieloną parę systemem aukcyjnym lub wsparciem taryfowym (analogicznie do FIT/FIP).
- Utworzenie rejestru i systemu gwarancji pochodzenia dla ciepła z OZE, w tym dla pary technologicznej.

Pełne wdrożenie art. 23 RED III dotyczącego odnawialnego ciepła i chłodu:

- Opracowanie krajowych celów dla przemysłu spożywczego w zakresie udziału energii odnawialnej w procesach cieplnych.
- Wprowadzenie systemu śledzenia pochodzenia energii cieplnej i integracji z Krajowym Systemem Gwarancji Pochodzenia.

Dostępność finansowania dekarbonizacji

Pomimo tego, że inwestycje w dekarbonizację organizacji są opłacalne w dłuższym horyzoncie czasowym, stanowią one znaczące obciążenie finansowe, które w praktyce często staje się barierą uniemożliwiającą transformację, zwłaszcza dla MŚP o niskiej rentowności. Z tego względu przedstawiciele sektora podkreślają pilną potrzebę wprowadzenia na poziomie krajowym mechanizmów finansowych umożliwiających firmom inwestowanie w nowoczesne, niskoemisyjne rozwiązania technologiczne. Obecnie wiele spółek może realizować proces dekarbonizacji jedynie kosztem rezygnacji z innych inwestycji, w tym tych związanych z rozwojem procesów produkcyjnych czy innowacjami. Takie podejście w dłuższej perspektywie ogranicza konkurencyjność przedsiębiorstw oraz hamuje modernizację sektora.

Szczególnie istotne jest wsparcie finansowe przy dekarbonizacji rolnictwa, które odpowiada za znaczną część emisji generowanych w łańcuchu wartości przemysłu spożywczego. **Dofinansowanie tego obszaru przyspieszyłoby transformację energetyczną oraz obniżyło koszty po stronie przetwórców, tym samym ograniczając negatywny wpływ całego procesu na ich konkurencyjność rynkową.** Wprowadzenie stabilnych i długoterminowych instrumentów wsparcia finansowego stanowi więc jeden z kluczowych warunków powodzenia dekarbonizacji sektora spożywczego w Polsce. Jest to istotne, gdyż emisja w rolnictwie ma charakter procesowy (nie można prowadzić uprawy roślin i chowu zwierząt bez emisji gazów cieplarnianych) i dotyczy przede wszystkim takich gazów jak metan (CH₄) czy podtlenek azotu (N₂O), które wymagają odmiennych instrumentów zarządzania niż dwutlenek węgla (CO₂) i dedykowanych działań redukcyjnych.

Modernizacja infrastruktury

Spółki wyrażają gotowość do dekarbonizacji swoich zakładów i inwestowania w niskoemisyjne źródła energii – w praktyce realizacja tych planów bywa niemożliwa z powodu braku możliwości przyłączenia projektowanych instalacji do sieci energetycznej. Obecna infrastruktura przesyłowa nie jest w stanie w pełni obsłużyć rozwiązań opartych na OZE, a także magazynów energii, co znacząco ogranicza skalę i efektywność działań dekarbonizacyjnych. **W celu wsparcia przedsiębiorstw i przyspieszenia transformacji energetycznej konieczna jest modernizacja sieci przesyłowej.** Modernizacja umożliwiłaby przyłączenie nowych źródeł energii i poprawiłaby efektywność energetyczną systemu poprzez lepsze wykorzystanie nadwyżek energetycznych oraz zwiększenie elastyczności w zarządzaniu energią w zakładach przemysłowych.

Podejście do kalkulacji emisji

Konieczne jest wypracowanie spójnego podejścia do kalkulacji emisji gazów cieplarnianych, w celu poprawy porównywalności danych oraz usystematyzowania podejścia do zbierania danych. Obecnie, monitorowanie progressu w kontekście dekarbonizacji jest znacząco utrudnione poprzez stosowanie rozbieżnych metod, które trudno porównywać. Wiele spółek nadal nie wie, jakie informacje są kluczowe w kontekście kalkulacji śladu węglowego oraz którą metodykę wybrać.

4. Wnioski i rekomendacje

Zdaniem Grupy dekarbonizacja przemysłu spożywczego w Polsce nie będzie terminowa i adekwatna w skali bez zmian na poziomie krajowym. Kwestie prawne (mitygowanie barier legislacyjnych) i infrastrukturalne (modernizacja sieci przesyłowych) stanowią kluczowe bariery, których przedsiębiorstwa nie mają możliwości pokonać bez wsparcia instytucjonalnego. **Dla usprawnienia procesu dekarbonizacji niezbędny jest dialog pomiędzy sektorem publicznym a prywatnym.**

Działania poprawiające efektywność procesu dekarbonizacji powinny być wdrożone jak najszybciej w szczególności ze względu na strategiczne znaczenie redukcji emisji gazów cieplarnianych w kontekście osiągnięcia celów klimatycznych wyznaczonych przez Porozumienie Paryskie. Dodatkowo, koszt energii oraz uprawnień do emisji (EU ETS i ETS2) istotnie wpływają na ceny żywności, obniżając konkurencyjność polskich produktów na rynku międzynarodowym.

Kapitał powinien być kierowany na długoterminowe i systemowe zmiany, które realnie i znacząco wpłyną na redukcję emisji gazów cieplarnianych. Ze względu na strategiczne znaczenie dekarbonizacji, działania sektora prywatnego i publicznego powinny być skoordynowane, co umożliwi skuteczne ograniczenie emisji gazów cieplarnianych przy jednoczesnym zapewnieniu stabilności produkcji i bezpieczeństwa żywnościowego. **Niezbędne jest pilne wsparcie z poziomu administracji Państwowej** w postaci wdrożenia systemowych zmian legislacyjnych, zapewnienia dedykowanego wsparcia finansowego i organizacyjnego, oraz ograniczenia ryzyka spadku konkurencyjności polskiej produkcji rolnej i żywności, wynikającego z ponoszenia niewspółmiernie wysokich kosztów energii, uwzględniających koszty uprawnień do emisji CO₂, w porównaniu z dobrami importowanymi spoza krajów EU.